



## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia**

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem  
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;  
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd  
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica  
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius  
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum  
MCCCLXX. II. Coenobii ...

**Trithemius, Johannes**

**Francofvrti, 1601**

De Gobelino, Hvivs Monasterii Abbate XIX. Qvi Præfvit annis VII. mense I.  
diebus XIV. & de variis gestis tam eius quam illius temporis.

**urn:nbn:de:0128-1-17336**



Trithem

Opera  
Historia

nimia indignatione prouocatus, ex vehementi commotione & displicentia animi mei feci quod iure non potui, tradens illas sine consensu vestro (quod constare non potest) dicto Ieckel de Germinden, quas Meynhardus de Coppenstein iniusto titulo nunc possidet, ita mihi propitius sit Deus in hac extrema necessitate mea. Ecce dixi vobis res totius ordinis, si vos alienatas curies repetere neglexeritis, Deo respō-

deatis, ego animam meam exoneravi. His dictis in Domino quieuit. Erant autem presentes, qui hanc contestationem audierunt, Fridericus Prior, Wilhelmus comes Rheni monachus, Fridericus comes Rheni monachus, Gerardus monachus, Fridericus de Nackheim monachus, & Iohannes monachus, huius cœnobij omnes professi; Iacobus quoque de Cleberg monachus & Capellanus, Volkerus Laicus & Cellerarius huius monasterij, eodem anno in die Innocentium institutus, & alij ex familiaribus complures. Mortuo autē Bernhardo abbate, fratres iuxta commissionem eius curtes ipsas repetentes, foenum metere cœperunt; sed armata manu per seruitores illorum de Coppenstein fuerunt violenter expulsi. Et licet postea sapius per plures abbates contra eos mota fuerit querela, vt infra dicemus: nihil tamen contra violentiam profecerunt.

Nomina in obitu abbatis presentium.

DE GOBELINO, HUIUS MONASTERII ABBATE XIX. QUI PRÆFUIT ANNIS VII. MENSE I. DIEBUS XIV. & DE VARIIS GESTIS TAM EIUS QUAM ILLIUS TEMPORIS.

Comes de Sponheim liberam electioni fratrum interdicti.

POST mortem Domini Bernhardi abbatis venerandi, tribulatio, quam viuens monachus prædixerat, superuenit. Nam mox vt Iohannes Comes de Sponheim vltimus abbatem esse defunctum audiuit, ad monasterium personaliter vna cum comite Veldentia accessit, & fratribus, ne sine eius præsentia, cōsensu & voluntate nouum abbatē eligerent, districta prohibitione interdixit: q̄ forsitan non fecisset, si obitus defuncti abbatis à casu ad eius notitiam tam subito non fuisset perlatus, quod ita contigisse memoriæ traditum est. In ipsa hora, quando pro defuncto abbate campanarum hic in monasterio sicbat compulsus, contigit à casu ipsum Comitem cum satellitibus suis de Winterburg versus Creutznacht cœptum continuare iter, atque sub ipsa compulsionem non procul à monasterio rusticum habere obuium, qui interrogatus ab ipso, quid pulsus ille cāpanarum insolita hora prætenderet; abbatem respondit esse mortuum: quo Comes audito, mox ab itinere declinans monasterium intrauit, prohibitionem (quam diximus) contra iustitiam & privilegium monasterij fecit, constituens Fratribus diem pro electione noui pastoris ad oppidum Creutzenacht tertium immediate sequentem, qua fuit dies sanctorum martyrum Abdon & Sennes, 3. videlicet cal. Augusti. Habebat autem comes monachum quendam Cisterciensis ordinis, de monasterio S. Disibodi secum nomine Gobelinum, hominem astutum & curialem, quem plurimum diligebat, eratque apud eum in magno precio, interque secretarios primus. Hunc ergo monachum nacta opportunitate, pro eius in le fide- litate cupiēs honorare, promouere in abbatem huius monasterij summo opere laborabat; cui fratres, propter prauos eorum mores & vitæ dissolutionem, contradicere non audebant. Itaque adueniente termino pro electione statuto, monachi huius cœnobij necessitate compulsi, ad Creutzenacht (vt iussum erat) venerunt. Adunatis autem illis in Curia comitis, ipso & Comite Veldentia cum quibusdā aliis presentibus, Comes de Sponheim in hunc modum fuit exorsus: *Non estimetis, domini fratres, propterea quod euocauerim vos in hunc locum pro noui abbatis electione, me aut hostem vestrum esse, aut monasterij vestri inuasorē: Ego enim tanquam Aduocatus & tutor atq. defensor vestri monasterij, fidelis, maxime cupio videre profectum vestrum tā in conuersatione spiritali quam etiā in substantia rerū temporalium; neq. monasterium, q̄ progenitores mei ad honorē Dei cōstruxerunt, ego vllatenus destruere velle. sed potius in omnib. ad meliora prouehere secundum vires meas credendus sum. Cum ergo monasterium vestrum Sponheimense iam à multis annis in vtroq. statu notabiliter defecerit, opus est certe, si debeat reduci ad pristina institutionem, viro sapiente in multisque experto, & qui velit & possit vobis vtiliter præsidere. Habeo virum penes me, notū vobis, prudentem & expertum, dominum Gobelinum, quem vt in abbatem vobis eligatis suadeo & rogo, scio enim q̄ per eius sapientiam & industriā status monasterij vestri in melius reducetur. Quibus auditis fratres subito nimium consternati sunt, & quid agerent penitus ignorarunt. Verum post multa tandem consilia, post multas preces in contrarium Comiti porrectas, cum nihil omnino proficerent, consilio Comitis de Veldentia & aliorum, qui animum comitis nostri sciebant non esse à cœpto flexibilem, acquiescentes, ne quid eis deterius cōtingeret (sicut verisimili cōiectura ex minis elici poterat) inuiti consentientes, ipsum Gobelinum taliter qualiter in abbatem suum cœnobij Sponheimensis XIX. anno prænotato Domini MCCCCXXII. indictione X. penultima die mensis Iulij, confirmatusque à Conrado Archiepiscopo Moguntino, & per eius in Pontificalibus Vicarium*

Quomodo mors abbatis ad notitiam comitis peruenit.

Frates in Creutznacht per electionem cōueniunt, Comitis verba ad fratres, monasterij et Gobelinum in abbatem eligant.

Gobelinus in abbatem assumitur electionis cōgrua.



Vicarium in die S. Laurentij martyris ordinatus, hic in monasterio præfuit annis vii. mēse vno, diebus xiv. & multas tribulationes & aduersitates, maxime post obitum ipsius comitis, sustinuit. Fuit autem oriundus ex comitatu Sponheimēsi, ex oppido Creutzenacht, humili quidem sed honesta parentela creatus, cuius pater Andreas, mater vero Barbara, ciues ibidem vitam mediocrem laboribus manuum suarum & mercatura sustentabant. Qui cum adhuc esset puerulus, ad discendum literas præceptoribus traditur à parentibus fuit, quibus cum annos plures impendisset operam, tandem in monasterio S. Disibodi Cisterciensis ordinis, monachus est factus, in quo, cum esset ingenio subtilis, in multis supra cœteranos suos profecit, & inter alia etiam curiosis artibus infudans, Alchymia & Medicinae studium impendit si equentius. Cum autem in his aliquantulum profecisset, in notitiam & familiaritatem præfati comitis Iohannis de Sponheim vltimi deuenit, per quem de monasterio extractus, primo Capellanus eius, deinde Secretarius ac postremo (sicut diximus) Abbas huius monasterij factus est, qui tamen raro hic in monasterio fuit, sed frequentius in Trauerbach cum Comite morari consuevit. Habebat ibidem domum propriam, in qua cum familia necessaria impensas partim de mēsa & curia comitis, partim de monasterio suscipiens, seortum morabatur. De eius gestis latius per ordinē annorū mentio fiet.

MCCCCXXXIII.

Anno Gobelini primo, Conradus archiepiscopus Moguntinus, & Ludouicus Lantgrauus Hassia graues inter se dissensiones & inimicitias habuerunt, qui post cōmitiones, incursiones, prædas & incendia, tandem ad prælium in campo conuenerunt, in quo post longam & ambigiam concertationem, non paucis hinc inde occisis, Conradus archiepiscopus præfatus à Ludouico Lantgrauio victus est, & plus quam sexcenti suorum ab ipso prouincia: Comite capti sunt, qui se postea non sine damno archiepiscopi cum pecunia redemerunt.

Vita & oratio Gobelini.

Quomodo Capellanus & Secretarius comitis factus sit.

Prælium inter archiepiscopum Moguntinum & Lantgrauum Hassia.

Ciuitas Trauerbach per biennium obsidione vallatur. Bombardarum usus hoc tempore.

Eodem anno Vdalricus de Manderfchitt, Decanus Coloniēsis, qui contra Iacobum de Sirck (vt supra diximus) ante Rabanum in dissensione consilio duorum in archiepiscopum electus fuerat, & per Papam vna cum Iacobo abrogatus, inimicum animum gerens aduersus ipsum Rabanum archiepiscopū, contemnensque mandata apostolica, Treuirem antiquissimam Europæ ciuitatem, auxiliante comite de Virnenberg, per biennium obsedit, machinas & bombardas in montibus vicinis posuit, lapidesque & sagittas complures intra ciuitatem misit. Verum cum se nihil posse proficere cerneret, propter ciuium custodiam, & Ludouici comitis Palatini assistentiam, qui Rabano plurimum fauebat, soluta obsidione cum ingenti damno & confusione recessit.

MCCCCXXXIV.

Anno Gobelini Abbatis secundo, obiit Conradus archiepiscopus Moguntinus x. die mensis Iunii. in ecclesia Moguntina sepultus. Cuius tempore Sigismundus Imperator Romanorum omnes Iudaos, qui erant in ciuitate Moguntina, custodiae mancipari præcepit, & magnam ab eis pecuniam pro dimissione extorsit. Eo quoque præfulante inter clericum & ciues Moguntinos discordia & variae dissensiones suborta sunt, quæ intantum creuerunt, quod clericus per Ciuitatenfes fuit violenter expulsus ab vrbe, domus sacerdotum effraeta, & spolia multa deportata. Post mortem Conradi Theodericus Schenck de Erbach in oppido Bingen eodem anno in archiepiscopum Moguntinum fuit à capitulo electus, confirmatusq; ab Eugenio Papa. præfuit annis ferme xxv. homo bonus & mansuetus, qui in pace & tranquillitate rexit ecclesiā sibi commissam, & reformationē nostram, capitulum annale, & eius constitutiones cum multa beneuolentia primus confirmauit.

Conradus archiepiscopus Moguntinus obiit. Clericus Moguntinensis per ciues expellitur. Theodericus Schenck archiepiscopus Moguntinus.

Eodem quoq; anno Gobelinus Abbas omnia priuilegia, literas & monumēta libertatis huius monasterij Sponheimēsis, qua necimus occasione, sine scitu & voluntate cōuentus sui occulte abstulit, Trauerbach iuxta Mosellā (vbi cōmorari solebat) deportauit, nõ sine grauiissimo huius cœnobij & totius posteritatis nostræ damno irrecuperabili. Multa enim ex eis tali occasione fuerunt amissa, quæ ad monasteriū nullo vnq; tempore rediret. Et licet sæpius fuerit per cōuentū super eorum restitutione admonitus, tandemq; ad concilium Basiliensē eoram præfidentibus capituli (vt dicemus postea) citatus delatione visitororū, ac per Abbatē S. Matthiæ, Cōmissarium concilij ad hoc specialiter deputatum ad se, restitutum omnia iurare compulsus, tamen nunquam potuit induci, vt promissioni suæ ac mandatis superiorum satis faceret. Fuerunt qui dicerent ipsa priuilegia in manus comitis peruenisse, & propterea, quoniam nonnulla suæ voluntati viderentur contraria, per Abbatem non potuisse restitui. Quod vt verum credamus, argumento inducimur probabili, Maior enim literarum & priuilegorum huius monasterij pars tem-

Abbas Gobelinus priuilegia monasterij abstulit.



Trithem

Opera  
Historia

*Quomodo  
& per quem  
privilegia  
sua ad mo-  
nasterium  
reducta.*

*Abbas Go-  
belinus li-  
bros biblio-  
thecae depor-  
tat.  
Statu hu-  
ius mona-  
sterii malis  
eo tempore  
fuit.*

*Contentio  
inter abba-  
tem & Ca-  
pellanum S.  
Quintini.  
Nota.  
Disseru-  
feli no. h. er-  
nem Pfar-  
hern 7 u. S.  
Quinten 7  
Ment 7*

*Abbas pro  
hac re bis  
fuit in con-  
cilio Basili-  
ensi.*

*Mirabile si-  
gnum appa-  
ruit in cae-  
li.*

*Expeditio  
contra Haf-  
siam in Bo-  
hemia.*

*Ventus hor-  
rendus.*

*Capitalium  
provinciale  
9. celebra-  
tur.*

*Abbas Go-  
belinus ad  
Capitalium  
per concilia  
citatur.*

potere reformationis ultimæ, quæ facta est anno Domini MCCCCLXIX. reperta fuit inter lites comitatus Sponheimensis in testudine castri Tranerbach, & per dominum Fridericum, illustrem Christianumque Principem, Comitem Palatinum Rheni & ducem Bavarie, primum reformatorem nostrum, nobis & monasterio fuit restituta. Supputatis itaque annis ab hinc ad reformationem introductam, fluxerunt anni non minus xxxv. in quibus privilegia monasterij fuerunt deperdita, quæquam nec hodie sint restituta omnia, quæ ad modum ex certis copijs & rescriptis, quorum originalia non habemus, edocemur. Sed & quædam præciosa Bibliothecæ nostræ volumina, quæ priores illi epulones intacta reliquerant, secum asportavit, quæ in diversis locis circa Tranerbach distracta, nunquam ad nos redeunt. Nam (sicut antea diximus) raro in monasterio fuit abbas, sed curiam Comitum sequebatur, & inter Consiliarios eius erat primus. Vnde interea status monasterij tam in spiritualibus quam in temporalibus nimium defecit, intantum quod propter nimiam debitam conventus quasi frequenter in excommunicatione fuit, qui in principibus festiuitatibus (sicut patet ex registris eorum manualibus) ut diuina celebrare permitterentur, vexam pecunia redimentes, relaxationem censurarum à iudicibus Moguntinæ sedis ad tempus impetrare solebant. Elapso indulti termino rursus in censuras antea latas inciderunt, intermittere diuina coacti officia. Durauitque hæc miseranda calamitas per annos plures, vsque ad ultimam reformationem Bursfeldensem, quæ facta est anno Domini MCCCCLXIX.

Anno autem prænotato, Gobelini abbatis nostri secundo, grauissima & diuturna contentio inter ipsum & quendam Crafftonem, Altaristam beatae Mariæ semper virginis in ecclesia S. Martini Moguntinæ, fuit exorta, super xx. maltris siliginis annui census, à domino BernharDO quondam abbate, sine scitu & voluntate conuentus, ad prædictum altare de bonis nostris in Blenich, qua occasione vel ratione nescitur, per quoddam instrumentum (ut asseritur) promissis. Cum ergo dominus Gobelinus abbas, successor Bernhardi, prædictam siliginem de consilio fratrum dare, nisi prius doceretur quare, omnino recusaret, ab ipso Crafftone xl. annorum prætendente, primum in Blenich coram iudicio seculari impeditur, ac deinde ad concilium Basiliense citatur. Durauitque ista contentio per annos vi. non sine maximis & grauissimis expensis, & tandem sententia per Iohannem Decanum S. Gingoilii Moguntinensem, Commissarium præfati concilij Basiliensis pro ipso actore super possessorio contra abbatem prolata fuit, in graue dispendium & damnum cœnobij præsentis. Nam & ipse abbas Gobelinus in propria persona ob eam rem bis fuit in concilio Basiliensi: fratrem monachum ad Basileam sæpius misit, multas reisas & expensas per continuos vi. annos in eadem causa fecit, quam minus consulte inchoauit.

Eodem quoque anno mirabilia in cœlo visa sunt: apparuerunt enim vii. circuli in modum Iridis, arcus contra arcum mirabili ordine dispositi, eratque hyems eiusdem anni satis dura, frigida & prolixa, quæ pauperes nimium afflixit.

Item eodem anno duces Austriae & Misnenses cum magno Christianorum exercitu contra Bohemos Hussitas ad bellum procedentes, plus quam xii. millia ex eis peremerunt, cæteris cum dedecore fugientibus. Ex nostris autem iii. millia ceciderunt.

Eodem autem anno vii. die mensis Octobris in nocte ventus horrendus & validissimus ab Aquilone veniens, à mari Anglico per ascensum Rheni & omnes adiacentes illi regiones vsque ad Italiam, tam in aquis quam in terra desæuiens, infinita hominibus damna intulit. Enimvero domus fortissimas, turres, ecclesias, & arbores innumerabiles subuertens, multa hominum vtriusque sexus & ætatis millia oppressit.

MCCCCLXXV.

Hoc anno, qui fuit Gobelini abbatis iii. celebratum fuit capitulum provinciale ordinis nostri ix. xvi. die mensis Iunij, quæ fuit Dominica post festum natiuitatis S. Iohannis proxima, in Basilea, tempore concilij generalis in cœnobio fratrum Prædicatorum, in quo præfederunt Ortvinus S. Petri in Erphordia, Fridericus S. Marci in Augia maiori, Iohannes S. Georgij in Steyna, & Henricus in Faucibus, monasteriorum ordinis nostri abbates. Ad hoc provinciale capitulum Gobelinus abbas, auctoritate concilij fuit citatus delatione Visitatorum accusatusque coram præsentibus in multis articulis, potissime quod privilegia, literas & libertatum monumenta de monasterio alienasset; computationem non faceret, & extra monasterium ut plurimum resideret. Qui super his omnibus, ut potuit, respondens, impetrauit à concilio & capitulo, per medium Ludouici comitis Palatini, abbatem S. Matthiæ Treuirensis in Commissarium sibi deputari, qui causam propria



pria persona hic in monasterio auditā iusto determinaret consilio, promisitq; præfidentibus eius se decreto velle acquiescere. Eodem igitur anno in mense Decembri venit abbas S. Matthia, fultus auctoritate concilij Basiliensis & totius capituli nostri prouincialis, commissioni suæ satisfactorius, factaque visitatione (vt moris est) cognouit veram ad capitulum fuisse delationem, abbatemq; impulit ad promittendum in omnibus emendationem. Computationem de triennio perceptis & expositis in Creutzenacht coram amicis ipsius Gobelini audiuit, vbi pacem & concordiam inter Abbatem & contentum, prout potuit, composuit. Huius visitationis, computationis & compositionis expensæ solum in Creutzenacht, summam L. florenorum (vt ex registris procuratorum inuenimus) excesserunt, & tamen nullus aut paruus proventus inde prouenit.

Anno quoq; prænotato abbas Gobelinus in die S. martyris Dionysij, Iohannē quemdam, ecclesiæ in dulce Pastore, Prouisorē, Cellerariū & Procuratorem huius monasterij constituit, eiq; regimine totius monasterij in temporalibus commisit, ipseque more tuocum comite in Tranerbach commoratus rarissime in monasterio fuit.

Anno quoq; præscripto xii. die mensis Octobris Ernestus dux Bauariæ iuenculā quandā speciosissimā, filiā cuiusdam ratoris de Augusta, quā filius suus Albertus nimio dilexit amore, & pro concubina habebat, de ponte in Stravbingē præcipitari fecit in Danubium & submergi, filio procul absente & rem penitus ignorāte. Qui reuersus, vbi patris crudelitatem in amantissimā sibi amāssimā commissam audiuit, præ nimio dolore cordis primo in amentia cecidit, ad se postea reuersus amarissime fleuit, & iurauit se nec patri nec patriæ paritū, quousq; innocentē amatricis suæ mortē vindicasset. Magna ergo inter filiū, & patrem nobilesque & cooperatores necis iuenculæ discordia fuit subsequuta, quæ vix tandē cum maxima difficultate potuit sedari. Super sepulchrū mulieris, cogente filio, pater nouā fundauit Capellā, in qua omni die perpetuo vna missa pro ipsius anima celebraretur. Fuerunt qui dicerent Albertum ducem matrimonium occulte contraxisse cum ea, & patrem propterea motum, quod nobilitatem generis sui cum tam humilis prolapia persona vituperasset, mandatum vt necaretur dedisse. Male fecisse patrem omnes clamauerunt, quod tam pulchram, honestam, & innocentem, filioque suo super omnes dilectissimam iuenculam amoris causa, occidit iussisset, cum multi olim nobilissimi reges & principes, virtute vel amore perurgente, sibi ex humiliori genere ciuium aut rusticorum sine confusione desumpserint vxores.

Eodem quoq; anno hyems fuit asperissima mensibus iii. ita quod nimio frigore arbores, femta & vites in multis locis perierūt. Vinum etiam omnino in caro pretio fuit, quia & (præter in Alsatia) parum vbiq; creuit, & nimis acerbum.

MCCCCXXVI.

Anno Gobelini abbatis nostri iiii. Iohannes comes de Sponheim vltimus, altare S. Pancratij martyris in castro Sponheim cum omnibus prouentibus, redditibus & attinentijs suis huic monasterio cum iure patronatus (eui aperte renunciauit) incorporandum contulit, in augmentum præbendarum monachorum, sicut pater ex literis, quas conuēnti desuper dedit: quarum Datū est in die S. Martini episcopi, anno Domini MCCCCXXVI. Hanc donationē Theodericus archiepiscopus Moguntinus per Iohannē de Lifura, decretorū Doctorem, in spiritualibus Vicarium suum, ad instantiam abbatis & conuentus huius monasterij, postea confirmauit, vt patet in literis desuper confectis, quæ datæ sunt anno Domini MCCCCXXXIX. die Veneris, mensis Martii.

Anno Gobelini abbatis prænotato Alberrus dux Bauariæ (de quo priori anno dictū est) vxorē duxit Annā ducis Brunsvicensis filiā, & nuptias in Monaco celebrauit.

Hoc ipso anno vinum bonū & in magna copia creuit, & pro vili pretio vendebatur.

MCCCCXXVII.

Anno Gobelini abbatis nostri v. obiit Iohannes comes de Sponheim vltimus in castro Starckenburg iuxta Tranerbach, relinquens in manib. Gobelini Secretarij sui testamentū conscriptū, q. tamen contradictione hæredū interueniente, ad effectum non fuit perductum, quamuis ipse Gobelinus propterea in propria persona ad conciliū Basiliense profectus, literas & cōmissiones ab eo necessarias impetrauit, præualere tamē contra potētiam ducis & Marchionis minime potuit, sed magnū sibi & huic monasterio incommodum excitauit. Comes enim præfatus biennio ferme antequā moreretur, xii. millia florenorum ad custodiam Gobelini abbatis nostri deposuit, quos ipse abbas ad eius imperiū exponens in diuersis causis, prout occurrerant, dispensauit. Mortuo autem Comite dux Bauariæ & Marchio Badensis, qui comitatum Sponheimensē in possessionē acceperāt,

Abbas S. Matthia visitat hic auctoritate concilij.

Secularis Prouisor ab abbate in-structus.

Miserabile facinus Ernesti ducis Bauariæ.

Hyems asperissima.

Iohannes comes altare castri Sponheimensis huic monasterio contulit.

Albertus dux Bauariæ ducit vxorem.

Iohannes comes de Sponheim vltimus moritur.

Deposita comitis abbas in nostro Gobelino commisit.



Trithem

Opera  
Histori

*Abbas Gobelinus quatuordecim annis in Winterburgk captivus.*

Gobelinum Abbatem in Winterburgk, quasi ad unius anni spatium, in custodia honesta detinebant, cupientes ab eo, tanquam a Secretario defuncti comitis, habere non solum rationem depositi, sed etiam thesauros nescio quos a comite, (ut ipsi assererant) commissos. Morabatur vero per totum illud tempus Abbas Gobelinus in publica taberna, ex mandato Principum in Winterburgk captivus, yno fortissimo famulo ad custodiendum illum deputato, & deambulare quidem intra muros, custode eius vestigia semper prosequente, ubique pro libitu poterat, egredi autem vicum non audebat. Tandem post menses captivitas suae transactos, legalem depositi rationem & calculum sufficientem Consiliarijs Principum ad se missis fecit, & de suspitione thesaurorum, quod nihil sibi conscius esset, confidenter asseruit. Dimissus ergo tandem ab exilio ad monasterium redijt, & nulla testamenti exequutio subsequuta fuit.

*Ludovicus comes Palatinus Rheni, annis Philippo mortuo.*

Eodem quoque anno, ultimo die mensis Decembris, obiijt illustris & Christianissimus Princeps, dominus Ludovicus Comes Palatinus Rheni duxque Bavariae, filius quondam Ruperii regis Romanorum, dictus cum Barba, vel etiam dux caecus, quia post reditum a terra sancta morbos, & ex his cecitate incurrit: vir bonus, pius & sanctus, qui fuerat protector atque defensor concilij Constantiensis, & Iohannem Papam XIII. post eius depositionem, a concilio sibi traditum, triennio in castro suo Manheim custodiuit. Reliquit autem post se tres filios, quorum primus fuit Ludovicus Comes Palatinus Rheni duxque Bavariae, & princeps Elector, vir pius, iustus, & devotus, qui duxerat in uxorem Margaretham, filiam ducis Sabaudiae Amedei (postea Papae Felicis in concilio Basiliensi contra Eugenium electi) de qua genuit Philippum inuictissimum principem, hodie longelateque dominantem de quo postea suo loco faciemus mentionem: Secundus filius Ludovici Barbati fuit Fridericus ille dux potentissimus, qui post obitum fratris fuit tutor Philippi clarissimi, qui non duxit uxorem, de quo etiam postea dicemus: Tertius fuit Rupertus, archiepiscopus Colonienfis post Theodoricum, cuius mentionem infra faciemus.

*Filij ducis Ludovici barbati.*

*Sigismundus Imperator obiit.*

Anno etiam praenotato in mense Decembris obiijt in Moravia Sigismundus Imperator Romanorum, rex Vngariae & Bohemiae, Princeps Christianissimus, amator Dei, defensor cleri, & pauperum aduocatus, sepultus in Alba regali cum magno honore, non sine opinione sanctitatis.

*Adolphus dux Montefis & Iuliacensis obiit.*

Adolphus quoque dux Montensis & Iuliacensis eodem anno in mense Decembris Coloniae in monasterio S. Pantaleonis, ordinis nostri, sine liberis obiijt, cui Gerardus de Raenbourg, filius fratris, in ducatu utroque pacifice successit. Propter continua bella nimium exhaustus pauper obiijt, & terram suam in maximis pecuniarum summis impignoratam nepoti reliquit.

*Fames magna.*

Eodem anno maxima fames in omni regione, & praecipue in partibus inferioribus, in Hollandia, Selandia, Hannonia, & circa Rhenum ubique exorta est, & frumenta in nimis caro precio, ita ut multi pauperes tam in ciuitatibus, quam in villis fame perirent.

MCCCXXXVIII.

*Machtildis, auia Philippi com. Pal. moritur.*

Hoc anno, qui fuit Gobelini Abbatis nostri VI. obiijt Machtildis relicta vxor Ludovici comitis Palatini ducisque Bavariae, auia Philippi principis nostri clarissimi, XII. die mensis Maij, deuota mulier in Deum & sancta, in pauperesq; piissima.

*Albertus dux Austriae fit rex Romanorum.*

Eodem anno circa medium Quadragesimae conuenerunt Principes Electores ad Franckfordiam, & unanimiter elegerunt in regem Romanorum Albertum ducem Austriae, generum Sigismundi defuncti Imperatoris, virum strenuum, pium, bonum & sanctum, qui regnauit annis tantum duobus: qui post obitum foeceri obtinuit multa regna, & ducatus & comitatus, iure hereditario pacifice absque tumultu aliquo, sicut regnum Vngariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, ducatum Morauiae, & alias terras multas, sicutque inter omnes principes Germaniae potentior & locupletior. Fuit autem electus (sicut diximus) XIII. calend. Aprilis in medio Quadragesimae, Princeps quo dignus non erat mundus, ideo consumatus in breui expleuit tempora multa.

*Episcopus Leodiensis fit coadiutor ecclesiae Treuirensis.*

Anno praenotato Rabanus de Helmsatt archiepiscopus Treuirensis & Spirensis episcopus senio grauatus, videns se minus ad regimen tanti pontificatus sufficere, quorundam vsus consilio, Iohannem episcopum Leodiensem in coadiutorem ecclesiae Treuirensis, contra voluntarem multorum de capitulo assumpsit: vnde non paruum (ut multi asseruerant) iacturam ecclesia Treuirensis, incommodum & damnum suscepit.

*Ernestus dux Bavariae moritur.*

Eodem quoque anno, I. die mensis Iulij obiijt Ernestus dux Bavariae, in Monaco sepultus, relinquens vnicum filium, nomine Albertum, de quo supra dictum est. In eodem anno iterum venit Iohannes Abbas S. Matthiae Treuirensis auctoritate concilij



concilij Basiliensis & capituli nostri provincialis, Vifitator generalis & specialis deputatus, & denuo hic vifitavit, relinquens instrumentum quoddam vifitationis suae, in quo praecipue monet Abbatem de duobus. Primum vt iam deinceps residentiam suam extra monasterium non continuaret, sed potius maneret cum fratribus suis in coenobio, propriaeque & suorum intendens saluti, praesertim comite iam mortuo, cuius ministerio non amplius vrgeretur. Secundum vt literas & priuilegia, dudum a monasterio per eum alienata (quem admodum diximus supra) ad monasterium reducere quantotius curaret. Alterum horum primum fecit, alterum facere non erat in potestate eius, quanquam & illud saepius attentauerit. Nam propter priuilegia in testudine arcis Tranebach dudum reclusa, ad quae ipse non poterat habere accessum, & propter testamenti comitis defuncti impeditam executionem, sui que in Winterburg captiuitatem & detinentiam, inimicum animum aduersus ducem Stephanum concepit, eumque de iurisperitorum consilio iuridice aggressus, primo per Commissarium concilij Basiliensis, ac demum per Clementissimum Principem Ludouicum comitem Palatinum, ad restitutionem & satisfactionem compellere cepit. sed in tercia morte sublati, inchoatum negotium imperfectum dereliquit, nihilque amplius factum est.

Abbas S. Mathiae anno hic vifitavit.

Abbas Gobelinus contra ducem Stephanum litigat.

M C C C C X X X I X .

Anno Gobelini abbatis nostri VII. Eugenius Papa, vt dissiparet concilium Basiliense, Ludouicum Delphinum Viennensem regis Francia primogenitum in arma concitauit, precibus & precio (vt ferebatur) contra Imperium Rom. & Germanicam nationem. Qui adunato magno exercitu, xxv. millium armorum venit in Alsacia, & circa Basileam, Argentinam, & circumiacentes ciuitates incedia, praedas, & damna, in villis & in agris, multa fecerunt. Cum Syntensibus bellum non longe a Basilea habuerunt atrocissimum, in quo non pauciores de suis miserunt, quam de illis occidissent. Acta sunt haec in mense Martio. Tandem Ludouicus comes Palatinus, cum auxilio Principum vicinorum, & ciuitatum imperij, Argentinensium, Basiliensium & praecipue Schlerzratensium, turmam illam, quae Armeniaca dicebatur, cum eorum Principe Delphino de Alsacia potenter expulit, multis eorum occisis, ita quod de tota illa multitudine xxv. millium valde pauci euaserunt. Magna hanc Armeniaeorum in Alsacia cladem, pestilentia, fames & caristia in omnibus regionibus cisrhodanis sequuta est, & multa millia obierunt.

Delphinus cum Armpnaci occupas Alsacia.

Armeniaca caesi pelluntur de Alsacia.

Eodem anno concilium Basiliense dedit Bullam vnam pro reformatione ordinis nostri in Germania, quae sic incipit. *Inter curas multiplices, quibus inter occurrentium rerum & negotiorum vniuersalis ecclesia distrahimur varietatibus, &c. Datum Basilea x. cal. Martii, anno a natiuitate Domini M C C C C X X X I X.* In hoc sacro concilio XII. abbates ordinis nostri fuerunt deputati vifitatores & reformatores omnium monasteriorum ordinis nostri per Germaniam, & praecipue per prouinciam Moguntinam. Inter quos fuit vnus Iohannes Abbas S. Matthiae prope Treuirum, qui isto anno vifitavit hic tertio, praefati concilij autoritate suffultus. Finaliter tamen parum profecit, quia monachi prauis moribus assueti, monentis verba parum curabant, quippe qui in deformitate (vt ita dixerim) nati & enutriti, aliter viuere, quam didicerant, non volebant. Nimia enim paupertas & inopia rerum temporalium eos ad spiritualis vitae desperationem perduxerant, quae se non posse credebant, quod faciliter potuissent.

Concilium Basiliense Bullam dedit pro reformatione.

Eodem anno, xxvi. die mensis Aprilis, quae fuit Dominica Iubilae, celebratur x. ordinis nostri capitulum prouinciale Nurenbergae, in monasterio S. Aegidij, in quo praesederunt Hartungus S. Petri in Erphordia, Nicolaus S. Basilij in nigra silua, & Henricus Amberbach, monasteriorum ordinis nostri abbates. In hoc prouinciali capitulo praesentata fuit patribus Bulla concilij Basiliensis praescripta, pro reformatione ordinis nostri per Germaniam, cum multa (sicut diximus) maturitate adita, quam Patres cum reuerentia suscipientes seruari ab omnibus mandauerunt.

Capitulum prouinciale 10. celebratur.

Anno quoque praenotato Rabanus de Helmsatt archiepiscopus Treuirensis considerans aetate sua decrepitam, viribus exhaustam, ad onera tanti pontificatus non sufficere, habituro suorum consilio, maxime coadiutoris sui Iohannis episcopi Leodiensis, ipsum archiepiscopatum Treuirensis Iacobo de Sireck, qui ante ipsum cum Vdalrico de Manderfchitt (sicut suo loco diximus) in dissensione fuerat electus, de consensu totius capituli resignauit, & pro nanciscenda quietudine ad ecclesiam suam Spirensis, quae interea commendata tenuerat, reuersus est. Sed mox episcopatum etiam Spirensis in fauore Reinhardi de Helmsatt maioris ecclesiae praepositi, resignauit, cui Papa de eodem episcopatu prouisionem fecerat, consensiente capitulo Spirensi. Et sic Reinhardus in episcopum Spirensis ecclesiae confirmatus, praefuit annis ferme XVII. in tranquillitate. Porro ipse Rabanus eodem anno XIV. die Noui Spira

Rabanus archiepiscopus Treuirensis resignat Iacobo de Sireck.

Episcopatum quoque Spirensis Reinhardo de Helmsatt.



*Iacobus fuit  
archiepiscopus  
Treuirensis.*

obiit, in corpore ecclesie sepultus, vir certe magnificus, & totus pro ecclesia Dei laboriosus. Iacobus autem Sirek post resignationem domini Rabani confirmatus ab Eugenio Papa IV, in castro Mayensberg in archiepiscopum consecratus fuit, & praefuit annis XVII, vir praestans, animo bonus & magnificus, qui prudentia & magnanimitate sua multos amulos & aduersarios Treuirensis ecclesie vicit & superauit, & Canonicos quosdam maioris ecclesie, sibi rebelles, auxilio summi Pontificis ad subiectionem & obedientiam firmiter coartauit. In primo introitu suo ecclesiam Treuirensis omnino depauperatam, & omnia castra, oppida, telonia ac census impignorata, promptuarique omnia vacua reperit, & nihilominus LX millia florenorum Iohanni episcopo Leodiensi, coadiutori quodam Rabani, ratione administrationis suae dare & exsoluere coactus fuit.

*Iohannes episcopus  
Herbipolensis,  
ab illis de  
Hirzshorn  
captus.*

Anno quoque praescripto, Iohannes episcopus Herbipolensis (propter quam causam, non satis mihi constat) per Domicellos de Hirzshorn captus est, & III. mensibus in eorum custodia detentus. Sunt qui scribunt, causam fuisse pecuniarum, & ipsum Iohannem Pontificem ecclesiam suam multis debitorum oneribus aggrauasse, & mutuum a praefatis Domicellis acceptum, in tempore constituto non restituisse, ob eamque causam ab eis captum fuisse & detentum.

*Albertus  
rex Romanorum  
moritur.*

Eodem etiam anno, VI. calend. Nouembris, obiit Albertus rex Romanorum, biennio in regno nondum completo, in Alba sepultus, relicta vxore praegnante, Princeps liberalitate & fortitudine clarus, Sed mihi videtur in historijs erratum. Nam si anno praecedente XIV. calend. Aprilis fuit electus, & in isto VI. calend. Nouembris obiit, non plus quam anno I. mensibus VII. & diebus VII. regno potitus fuit. Desuerunt ergo de biennio adhuc menses IV. & diebus XXI. vt clare patescit, menses & dies intermedios bene calculanti.

*Abbas Gobelinus  
moritur.*

Anno suo praescripto Gobelinus, Abbas huius monasterij Sponheimensis XIX. senio & infirmitate grauatus, vitam praesentem deseruit, & XVIII. cal. Octobris in Domino quieuit: posteaquam in Abbatia compleuerat annos VII. mensis I. & dies XXIV. vir certe animo constans & ingenio prouidus, ne dicam callidus, qui tempore sui regiminis multa aduersa constanti animo sustinuit, & potius vincere quam cedere paratus fuit: Maius damnum quod tempore sui regiminis huic monasterio intulit, fuit alienatio priuilegiiorum & librorum, quae vsque in praesentem diem necdum omnia sunt nobis restituta Corporalis etiam residentiae subtractio non parum huic monasterio nocuit, dum monachi, quasi truncati capite, nullum ordinem penitus neque in spiritualibus neque in temporalibus obseruarent. A tempore enim Philippi abbatis vltimi, vsque ad nouissimam huius loci reformationem, per annos ferme LXXIX. prouisores & procuratores per Abbatem successiue deputati, tam monachi quam seculares, maiori ex parte sicut ex registris eorum manualibus apparet (exceptis paucis) monasterio infideles extitisse inueniuntur. Quantumlibet enim pauper ante officium prouisionis quispiam extitisset, tamen post annos in procuratione paucos infideliter exactos, diues euasit, semperque post computationem peractam plus exposuisse inueniebantur in summa notabili pro monasterio, quam ab illo ratione officij in omnibus recepissent. Qui interrogati, vnde superueniens accepissent, alter a matre, amico, vel quolibet alio superinducto, mutuum accepisse mentitus est. Itaque monachis vitio proprietatis aperto quasi licenter laborantibus, quid aliud ab eis foret expectandum, quam furari, subtrahere, fraudem facere, mentiri, decipere, & monasterium ad extremam paupertatem vel in opiam deducere. Miseranda eorum conuersatio, huic monasterio tantam cladem & desolationem superinduxit, quod vsque in praesentem diem vix aliquatenus maximis laboribus potuit releuari.

*Prouisores  
monasterij  
fuerunt.*

*Quid profuerit  
procuratorum  
monasterio.*

DE FRIDERICO NACKHEIM, HUIUS MONASTERII SPONHEIMENSIS ABBAE XX. QUI PRAEFUIT ANNIS V. MENSIBUS VII. DIEBUS XV.  
& varijs gestis illius temporis

MORTVO autem Gobelino, Abbate huius monasterij XIX. anno & die praenotatis, hoc est, XVI. calend. Octobris, conuenerunt fratres ad locum capitularem, animo & intentione nouum super se constituendi Pastorem. Erant autem pauci numero. Qui habita inter se deliberatione tandem vnanimiter in Abbatem elegerunt Fridericum de Nackheim, huius coenobij monachum professum, in sacerdotio constitutum, qui confirmatus a Theodorico archiepiscopo Moguntino, & ab eius in pontificalibus Vicario benedictus, praefuit huic monasterio annis V. mensibus VII. & diebus XV. & postea resignauit, vt suo loco

*Fridericus  
de Nackheim  
fuit abbas  
20.*